

Šat ro virtuelni odnosi

Nema dana da nisam izložen sistematskoj ili sporadičnoj paljbi iz arsenala starosvjetskog korporalnog fundamentalizma (vjera da komunikacija između dvoje ili više ljudi da bi bila „autentična“ mora da se desi u ograničenom prostoru u kome bi istovremeno prisustvo njihovih tjelesa moglo da urodi fizičkim kontaktom, premda isti, vele teoretičari tradicionalne i „jedine prave i spasavajuće“ komunikacije uopšte nije neophodan). Ukratko, da bi komunikacija bila prava pravcata komunikacija, dostojna svog svetog imena, vele naše prostorovehabije, dvoje ljudi ne moraju da se diraju, ali moraju da mogu da se diraju. U protivnom to nije prava komunikacija. I, da... oni neizostavno moraju da razgovaraju usmeno izrečenom rječju a nikako pisanom, makar ona bila formulisana odmah i na licu mesta. Ukratko: samo usta – ništa prsti, samo govor – ništa pi-smo.

Ohrabren tim svakodnevnim pričama o tome kako ljudi na Fejsbuku nisu pravi ljudi, kako njihove komunikacije nisu prave komunikacije, a već od ranije s poprilično poljuljanim entuzijazmom za ulaganje vremena i živaca u stvarne ljude i odnose, pohitam da otvorim na Fejsbuku virtuelnu ješivu, u kojoj bih se konačno mogao socijalizovati u mjeri koja bi osobnjaku poput mene bila dovoljna. Zamisli ljepote, imaš kontakt, a niko te ne opterećuje svojim kompleksima, i nema potrebe za politikom! Bestjelesna komunikacija umova, sušti razbor neopterećen dosadnom ljudskom tjesnošću.

Što zbog činjenice da na prostoru cijele Jugoslavije, *nuhata Eden*, neka bi počivala u Edenu, od Holokausta naovamo nema ni jedne jedine prave ješive (najveća ješiva u cijeloj Kraljevini Jugoslaviji djelovala je, naravno, u Sarajevu, a njena zgrada i dan-danas stoji u Šalomu Albaharija ulici, u neposrednoj blizini Templa, još uvijek najveće sefardske sinagoge u Evropi), a što zbog činjenice da

ionako svi stalno vise na Fejsbuku, članstvo naših opština potrči da se „upiše” u ješivu *Kol Saraj* u nemalom broju. Ime ješive, *Kol Saraj* ima dvostruko značenje: Glas Sarajeva (na Ladinu se Sarajevo zove *Saraj*, a riječ *kol* na hebrejskom znači glas), ali i glas Saraje (prvo ime Avramove žene, prije no što je njegovo ime Bog promijenio u Avraham, a njeno u Sara). Ovo dvoznačno ime ukazuje na dvije bitne karakteristike ovog virtuelnog učilišta: rodna ravnopravnost (nije li sam Gospod Bog, sudeći po Prvoj Knjizi Mojsijevoj 21:11, rekao Avramu: *Sve što ti rekne Sara, poslušaj njen glas*) i nastavak tradicije sarajevocentričnosti južnoslovenskog Jevrejstva. Naime, mnogo prije rokenrola, filma i neoprimativizma (što su sve friške pojave), Sarajevo je dobrih dvjestotinjak godina imalo primat i nad Beogradom i nad Zagrebom (o manjim gradovima slovenskog juga da i ne govorim) u svemu što se tiče jevrejske učenosti. Ješiva koju je hiljadu sedamsto šezdeset i neke podigao u Sarajevu bosanski *haham-baši*, Ham Ribi David ben Jaakov Pardo, pretvorila je Sarajevo iz jednog od mnogih dotadašnjih sjevernobalkanskih satelita solunske ješive u centar jevrejskog učenja u ovom dijelu svijeta. U narednih dvjesto godina većina splitskih, dubrovačkih i beogradskih rabina biće ili svršenici sarajevske ješive ili učenici njenih svršenika. Tako je Sarajevo i dobilo počasni naslov Čiku Jerušalajim, ili: Mali Jerusalim.

No, ne lezi vraže, nismo ješivu još ni osnovali, a već u njoj počese koalicije, paktovi, mali i veliki ratovi, partije, pozicije i opozicije. Ubrzo, pojavi se i potreba i za plebiscitima, javnim glasanjima o prirodi ustanove (javna otvorena, javna zatvorena ili tajna grupa), njenim institucijama (izglasan je i bet din, rabinski sud, kao i statutarna komisija) i slično. Ukratko... politika, kao da se, *londi di mu-zotrus*, radi o stvarnim ljudima i, *il Djo muz gvardi*, o stvarnim odnosima.

U jeku jedne od rasprava nisam mogao da se suzdržim a da članstvu ne uputim sljedeći apel: *Dragi članovi, ne znam zašto nikako ne uspijevamo da uspostavimo plitke i površne odnose kakvi bi trebalo da odlikuju ovde odabranu (nenenamjerno) vrstu komunikacije. Zašto su, unatoč činjenici da smo rasuti širom svijeta i da svako od nas ima i „stvarni” život izvan Fejsbukova „četiri zida”, naši odnosi ovako složeni i bremeniti?*

Odgovorila mi je, privatnom porukom, jedna starija žena, iz jedne manje opštine u unutrašnjosti Srbije (iz generacije za koju obično vjerujemo da jedva zna da uđe na Fejsbuk) i to tvrdnjom: *Zato što smo ljudi od krvi i mesa, zato što imamo autentične ljudske emocije i zato što nam je stalo do ove zajednice i njene budućnosti.*

Nažalost, gospođa je izgleda u pravu. Izgleda da ne postoje virtuelne zajednice i virtuelni odnosi, ma koliko nam iste i isti trebali, kako bismo pobjegli od razočarenja u „stvarnim” zajednicama i odnosima. Svugdje nas, u zasjedi, čekaju pravi ljudi, kojima se treba prilagođavati i s kojima treba sadejstvovati.

Ironiju na stranu, čini se da ne samo da nas tehnološki razvoj nije osakatio u smislu onesposobljavanja za stvarnu komunikaciju nego nas je, upravo, obogotvorio (učinio Bogu sličnijim) svrgavajući s naših ramena ograničenost prostorom. Ubuduće, umjesto da kukamo što naši prijatelji nisu više osuđeni na nas kao robijaši u zatvoru, budimo zahvalni što između dva pogleda na pametni telefon još uvijek misle da smo mi ljepši za gledat', pametniji za slušat' i interesantniji za bit' sa, nego cijeli cjelcati dunjaluk koji im je vazda na dlanu. Nema mnogo komplimenata većih od ovog, ni mnogo osjećanja ljepših od ovog. Dole nadžakbabijet, živila mogućnost stalnog izbora! Izvadimo ruke iz guzice, pa će i naši prijatelji skinuti svoje sa tastature. Danas se ništa ne podrazumijeva samo po sebi, i uopšte nisam siguran da je to loše.